

Zacznij
przygotowania
do matury już dziś

Kup vademecum i testy

sklep.operon.pl/matura

FUNKCJE JĘZYKA

Funkcja języka to rola, jaką może odgrywać wyrażenie językowe w relacji nadawca – odbiorca, w stosunku do opisywanej rzeczywistości, do systemu języka i innych aspektów aktu wypowiedzi językowej.

DIALEKTY I GWARY. TERYTORIALNE ODMIANY POLSZCZYZNY

Dialekt – mowa ludności wiejskiej pewnej dzielnicy kraju, różniąca się od języka ogólnonarodowego i innych dialektów swoistymi cechami, głównie fonetycznymi i leksykalnymi, mającymi genezę w odległej przeszłości.

Encyklopedia wiedzy o języku polskim

Gwara – mowa ludności wiejskiej z niewielkiego terytorium kraju, przeważnie z kilku lub kilkunastu wsi, różniąca się od języka ogólnonarodowego i mowy sąsiednich, okolic pewnymi cechami głównie fonetycznymi i leksykalnymi, podrzędna w stosunku do dialektu.

Encyklopedia wiedzy o języku polskim

ODMIANĄ GWAR SĄ RÓWNIEŻ:

- gwary miejskie, na przykład:
 - poznańska
 - warszawska
- gwary środowiskowe, na przykład:
 - gwara uczniowska

GWARY FUNKCJONUJĄCE W OBRĘBIE DIALEKTÓW

- gwary cieszyńskie
- gwary kurpiowskie
- kujawskie
- gwara podhalańska

Szczególną odmianą gwary są **gwary kresowe**.

O sposobie porozumiewania się // 275

na stronie 275

1.6.	Synonim: biegać Wykonawca czynności: biegacz Nazwa miejsca: biegnia Rzeczownik nazywający czynność: bieganie (bieg)	2	1 (za dwa elementy odpowiedzi)
Razem		10	

Zadanie 2.

Karol Sienkiewicz, Magdalena Abakanowicz nie żyje. Potomkini Czyngis-chana i rewolucjonistka, która zmieniła bieg historii sztuki

Nr zadania	Poprawna odpowiedź	Maksymalna liczba punktów	Punkty częściowe
2.1.	np. Rzeźba, tkanina artystyczna	1	0
2.2.	Kiedy pojawiła się nowa forma plastyczna, w plebiscyście czytelnicy prasy wybrali słowo „abakan”. Abakan to rodzaj tkaniny artystycznej będącej monumentalną kompozycją przestrzenną zbliżoną do rzeźby.	2	1 (za jeden element odpowiedzi)
2.3.	Dzięki swoim pracom Abakanowicz zasłużyła na miejsce w historii, dlatego w encyklopedii znajdziemy jej notatkę biograficzną, a w słowniku znajdziemy termin „abakan” utworzony od jej nazwiska.	1	0
2.4.	np. – stworzyła nową formę plastyczną – wprowadziła polską sztukę na arenę międzynarodową – wpłynęła na zmianę pozycji tkaniny artystycznej (tkactwa) w sztuce – wpłynęła na zmianę pozycji sztuki kobiet	2	1 (za jeden element odpowiedzi)
2.5.	np. Andrzej Wajda – nagrodzony Oscarem; Czesław Miłosz, Wisława Szymborska, Henryk Sienkiewicz – uhonorowani Nagrodą Nobla w dziedzinie literatury ub inne stosownie umotywowane przykłady	1	0
2.6.	np. Autor przedstawia Magdalенę Abakanowicz. Przywołuje fakty biograficzne oraz charakteryzuje jej twórczość. Dzięki Abakanowicz w latach 60. zaczęto mówić o polskiej szkole tkaniny artystycznej, a artystka odnosiła sukcesy na wystawach w Szwajcarii i Brazylii. Jej „Abakan czerwony” zapoczątkował nową formę w sztuce, którą nazwano od nazwiska twórczyni. W latach 80. tworzyła „Tłumy”, porzucając tkaninę dla rzeźby, gdyż tkactwo uważała za niedoceniane. Jej wielkie kompozycje powstawały m.in. w Izraelu i Japonii. Obecnie abakany można oglądać w londyńskiej galerii Tate Modern.	3	1 lub 2 (1 – gdy tekst zawiera zaburzenia dotyczące spójności oraz poziomu uogólnienia, 2 – gdy tekst zawiera zaburzenia dotyczące spójności lub poziomu uogólnienia)
Razem		10	

13. Zwracaj uwagę na ilość miejsca przeznaczzonego na wypowiedź.
14. Staraj się zachować poprawność ortograficzną, interpunkcyjną i językową wypowiedzi.
15. Pisz wyraźnie – to, co niewyraźnie napisane, może być źle zrozumiane.
16. Używaj czarnego lub granatowego długopisu.

Wypracowanie

Teksty wykorzystane do zadań na poziomie podstawowym mogą pochodzić z podstawy programowej lub nie. W pierwszym przypadku obowiązuje cię ich znajomość – musisz się orientować, z jaką epoką, filozofią, ideami, programem artystycznym, konwencją stylistyczną lub kontekstem biograficznym należy je łączyć. Pamiętaj jednak, że podstawą twojej wypowiedzi jest konkretny fragment tekstu, który musisz zanalizować pod kątem wymagań tematu. Czytaj tekst i pisz o nim, wiedząc o całości utworu traktując jako pomocniczą.

Rozprawka

1. Przeanalizuj dokładnie temat i zastanów się, czego od ciebie wymaga, a następnie upewnij się, że twój wybór jest dobry.
2. Przeczytaj uważnie załączony tekst i określ jego temat, pamiętając, że problem zawarty w poleceniu może być kluczem do interpretacji.
3. Określ własne stanowisko (sformułuj tezę lub hipotezę) wobec problemu postawionego w temacie.
4. Zbierz argumenty pomocne w rzeczowym uzasadnieniu obranego stanowiska.
5. Odwołaj się do załączonego tekstu oraz do wybranego tekstu kultury (zgodnie z poleceniem).
6. Pamiętaj, że w przypadku, gdy dany tekst literacki jest fragmentem lektury obowiązkowej, powinienś odwołać się do jego całości.

Interpretacja tekstu lirycznego

1. Przeczytaj uważnie tekst i określ jego przynależność gatunkową (np. sonet, hymn, pieśń, tren).
2. Określ:
 - typ liryki ze względu na sytuację nadawczo-odbiorczą (bezpośrednia, pośrednia),
 - przynależność tematyczną utworu (np. liryka miłosna, patriotyczna, filozoficzna),
 - sytuację liryczną (wyznanie, zwrot do adresata, modlitwa, polemika).
3. Scharakteryzuj podmiot liryczny (kim jest, jakie poglądy reprezentuje, w czym mówi imieniem, jaką przyjmuje postawę, jak się ujawnia).
4. Jeśli to możliwe, określ adresata wypowiedzi lirycznej.
5. Zbadaj kompozycję utworu oraz zwróć uwagę na zastosowane w tekście środki stylistyczne (fonetyczne, np. onomatopeja, instrumentacja głoskowa; słowotwórcze, np. zdrobnienia, zgrubienia, neologizmy; składniowe, np. inwersja, przerzutnia, anafora, antyteza; leksykalne, np. kolokwializmy, eufemizmy, synonimy; tropy stylistyczne – metafory, porównania, epitety), a także zinterpretuj je i określ ich funkcję w utworze.
6. Sformułuj tezę lub hipotezę interpretacyjną – napisz, co jest tematem wiersza, jaki problem on porusza; pamiętaj, że utwór liryczny wyraża emocje.
7. Wykorzystując dokonaną analizę utworu, sformułuj argumenty potwierdzające trafność tezy interpretacyjnej.
8. Pamiętaj, że ocenie podlega umiejętność odczytania zarówno dosłownych, jak i niedosłownych znaczeń poszczególnych elementów utworu (w tym jego tytułu), zwłaszcza metaforycznych, alegorycznych i symbolicznych.
9. Sformułuj podporządkowane tematowi wnioski.

za-
ga-
cję,
Inie

mi-

oże
za,
niejtura
nie

czy-

nal-

hi-

spi-

un-

nar-

- przywołanie opisu sadu jako przykładu natury służącej człowiekowi, podporządkowanej jego potrzebom, symbolu arkadii;
- przywołanie sporu Tadeusza z Telimeną i Hrabią na temat ojczystej przyrody (utożsamienie przyrody z ojczyzną);
- przywołanie innych, trafnie dobranych fragmentów funkcjonalnych wobec tematu.

► **Przesłanie ballady:** ziemia pochłonęła wszystkich, chociaż tak naprawdę winna była tylko zabójczyni. Jest tu ukazana groza i demonizm sił nadprzyrodzonych, duchy z ballad są na ogół mściwe, z satysfakcją wymierzają kary. Człowiek podlega działaniu duchów, nie pojmuje ich racji, a doświadcza skutków ich działania. Ze świata duchów jak grom spada kara, świadcząca o potędze „tamtej strony”. „Tamtą stroną” – świat duchów to surowy trybunał moralny, który wszystko sprowadza do kategorii dobra i zła. Nie ma w nim miejsca na subtelności, w okoliczności łagodzące (bracia przecież nie wiedzieli, że Pani jest zabójczynią, że rwą kwiaty z grobu brata). To surowa, pierwotna moralność, surowy kodeks etyczny.

MOTYWY

- zbrodni i kary
- żony, męża
- kwiatów (lilie)
- upióra
- zemsty
- mogiły
- pustelnika
- braci

NAWIĄZANIA I KONTYNUACJE

- Teofil Lenartowicz, *Historia o pani, co pana zabiła*
- Jan Kasprzowicz, *Pieśń o pani, co zabiła pana*
- Konstanty Ildefons Gałczyński, *Lilie albo kwiatki prohibicyjne, Śliczne „Lilie”*

3

SONETY KRYMSKIE

Geneza: *Sonetów krymskich* powstały jako owoc podróży Mickiewicza na Krym, w czasie zesłania do Rosji. Przyroda oraz zabytki Krymu oczarowały poetę, ale jednocześnie pogłębiły jego nostalgię, poczucie samotności i wzbudziły refleksje o przemijaniu.

Gatunek: sonety Mickiewicza wnoszą do gatunku sonetu – znanego już od renesansu – nowe cechy:

- orientalizmy
- w niektórych wierszach dwie osoby mówiące (Mirza i Pielgrzym); elementy dialogu, refleksje filozoficzne

Sonetów jest osiemnaście. Cykl otwierają *Stępy akemańskie*; w tym sonecie odzywa się tęsknota za Litwą, ton niezwykle osobisty, oczekiwanie na głos z milczącej ojczyzny. Ten sonet to zarazem pierwszy krok Mickiewicza na drodze, z której nigdy już nie zawróci – drodze pielgrzymowania ku wolności. Namiastką tej wolności, jest szalona jazda przez stępy Krymu, dająca radość i poczucie siły (sonet *Bajdary*). Zdobywaną przestrzenią jest świat Orientu, odsłaniany w kolejnych sonetach, piękny, obcy, przemijający, złożony z barw, układający się na wzór wschodniego obrazu (*Bakczysaraj, Grób Potockiej, Mogiły haremu*). Rozmowy z Mirzą pozwalają na zgłębianie tajemnic nie tylko Orientu, ale i samego siebie, na zajrzenie w głąb własnej duszy. (sonet *Droga nad przepaścią w Czufut-Kale*). Sonet *Pielgrzym* jest powrotem do krzyku rozpacz ze *Stępów Akemańskich*, bolesnym wspomnieniem o Litwie i Maryli, a zamykający cykl sonet *Ajadach* jest spojrzeniem w przeznaczenie poety.

MOTYWY

- pielgrzymia
- tęsknoty za ojczyzną
- przemijania
- natury
- gór
- żegluga
- burzy
- gwiazd
- Boga
- grobu
- Orientu
- samotności
- utraconej miłości

William Simpson, *Panorama Krymu* (XIX w.)

Język polski. Poziom podstawowy
Próbną Maturę z OPERONEM i Wirtualną Polską

Kryteria oceny rozprawki	Zasady przyznawania punktów	Liczba punktów
Zamysł kompozycyjny	Oceniając pracę pod względem zamysłu kompozycyjnego, bierze się pod uwagę: – funkcjonalność segmentacji – czy zostały wyodrębnione w tekście (językowo i graficznie) części pracy oraz akapity, – uporządkowanie tekstu – czy wyodrębnione części i akapity zostały logicznie uporządkowane. – 6 pkt – kompozycja funkcjonalna – 3 pkt – zaburzenia funkcjonalności kompozycji – 0 pkt – brak zamysłu kompozycyjnego	0–6
Spójność lokalna	Oceniając pracę pod względem spójności lokalnej, bierze się pod uwagę zgodność logiczną i gramatyczną między sąsiadującymi zdaniami w akapitach. – 2 pkt – pełna spójność wypowiedzi lub nieznaczne zaburzenia spójności – 1 pkt – znaczne zaburzenia spójności – 0 pkt – wypowiedź niespójna	0–2
Styl tekstu	Oceniając pracę pod względem stylu tekstu, bierze się pod uwagę jego stosowność, zachowanie zasady decorum. – 4 pkt – styl stosowny – 2 pkt – styl częściowo stosowny – 0 pkt – styl niestosowny	0–4
Poprawność językowa	Oceniając pracę pod względem poprawności językowej, bierze się pod uwagę liczbę i wagę błędów składniowych, leksykalnych, słowotwórczych, frazeologicznych, fleksyjnych i stylistycznych. – 6 pkt – brak błędów lub nieliczne błędy nierażące – 3 pkt – liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące – 0 pkt – liczne błędy rażące	0–6
Poprawność zapisu	Oceniając pracę pod względem poprawności zapisu, bierze się pod uwagę liczbę oraz wagę błędów ortograficznych i interpunkcyjnych. – 4 pkt – zapis w pełni poprawny lub nieliczne błędy nierażące – 2 pkt – liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące – 0 pkt – liczne błędy rażące	0–4
<p>Niezależnie od stopnia realizacji poszczególnych podkryteriów zdający:</p> <ul style="list-style-type: none"> – otrzymuje 0 punktów w pozostałych kategoriach, jeżeli przyznano 0 punktów w kategorii sformułowanie stanowiska, – nie otrzymuje punktów w pozostałych kategoriach, jeżeli otrzymał 3 punkty w kategorii sformułowanie stanowiska, a 0 punktów za uzasadnienie stanowiska, – otrzymuje punkty tylko w kategoriach: sformułowanie stanowiska, uzasadnienie stanowiska i poprawność rzeczową, jeśli praca składa się z mniej niż 250 słów. <p>Praca zostaje zdyskwalifikowana w przypadku pojawienia się błędu kardynalnego.</p>		

10. Pamiętaj o zachowaniu trójdzielnej kompozycji swojej pracy – wstęp nie może być zbyt długi (powinien być krótszy od zakończenia) i musi być wprowadzeniem do tematu, a zakończenie stanowi podsumowanie całego wywoodu, ściśle związane z tematem.
11. Zadbaj o to, aby twoja wypowiedź była spójna; używaj środków językowych wskazujących na związku między akapitami.
12. Zadbaj o poprawność językową swojej wypowiedzi.
13. Jeżeli twoja wypowiedź będzie świadczyć o tym, że nie znasz tekstu kultury, do którego się odnosisz, oraz innego przywołanego tekstu kultury, będzie to potraktowane jako błąd kardynalny – punkty za wypracowanie nie zostaną ci przyznane.
14. Pisz wyraźnie – to, co niewyraźnie napisane, może być źle zrozumiane.
15. Używaj czarnego długopisu.

Poziom rozszerzony

Wypowiedź argumentacyjna

1. Przeczytaj uważnie tekst i określ jego tematykę oraz podejmowany w nim problem.
2. Weź pod uwagę strukturę językową analizowanego tekstu.
3. Opisując elementy języka, stylu i kompozycji utworu, określaj ich funkcję.
4. Sformułuj stanowisko przyjęte przez autora oraz rozważ je.
5. Określ własne stanowisko wobec tego, które jest prezentowane w tekście.
6. Uzasadnij je, odwołując się zarówno do załączonego tekstu, jak i do innych wybranych przez siebie tekstów kultury.
7. Sformułuj podporządkowane tematowi wnioski.

Analiza porównawcza

1. Po uważnej lekturze obu tekstów (lub ich fragmentów) ustal zasadę ich zestawienia (podobieństwa, różnice).
2. Sformułuj tezę (hipotezę) interpretacyjną.
3. Dokonaj (zgodnie z zaleceniami dotyczącymi interpretacji na poziomie podstawowym) analizy obu tekstów.
4. Weź pod uwagę strukturę językową analizowanego tekstu.
5. Opisując elementy języka, stylu i kompozycji utworu, określaj ich funkcję.
6. Zbierz argumenty uzasadniające postawioną tezę/hipotezę, wykorzystując dokonaną analizę.
7. Pamiętaj, że uzasadnienie powinno znajdować potwierdzenie nie tylko w tekstach, lecz także w kontekstach (np. biograficznym, historycznoliterackim, filozoficznym, kulturowym).
8. Sformułuj wyprowadzone z ustaleń wnioski służące zaprezentowaniu podobieństw/różnic w całościowych sensach utworów.

PORADY DLA UCZNIĄ // 9

na stronie 9

[Zobacz fragment](#)

strona 280

[Zobacz fragment](#)

strony 8, 9

za-
WO-
anie

mi-

woja

ko-

kiej
eniu

ed-

ość

ym,
ośći
aneych
ad-

Język polski. Poziom podstawowy
Próbna Matura z OPERONEM i Wirtualną Polską

Kryteria oceny interpretacji utworu poetyckiego	Zasady przyznawania punktów	Liczba punktów
Koncepcja interpretacyjna	<p>Oceniając pracę pod względem koncepcji interpretacyjnej, bierze się pod uwagę jej niesprzeczność z utworem oraz skalę spójności. Istotne jest również to, czy zdający odnajduje sensy niedosłowne w utworze.</p> <ul style="list-style-type: none"> – 9 pkt – koncepcja niesprzeczna z utworem, spójna i obejmująca sensy niedosłowne – 6 pkt – koncepcja niesprzeczna z utworem, ale niespójna i/lub obejmująca w większości znaczenia dosłowne – 3 pkt – koncepcja częściowo sprzeczna z utworem – 0 pkt – brak koncepcji lub koncepcja całkowicie sprzeczna z utworem 	0–9
Uzasadnienie tezy interpretacyjnej	<p>Oceniając pracę pod względem uzasadnienia tezy interpretacyjnej, bierze się pod uwagę, czy jest:</p> <ul style="list-style-type: none"> – trafna – czy zawiera wyłącznie powiązane z tekstem argumenty za odczytaniem sensu utworu, – pogłębiona – znajduje potwierdzenie nie tylko w tekście, lecz także w kontekstach. <ul style="list-style-type: none"> – 15 pkt – uzasadnienie trafne i pogłębione – 10 pkt – uzasadnienie trafne, ale niepogłębione – 5 pkt – uzasadnienie częściowo trafne – 0 pkt – brak trafnych argumentów uzasadniających interpretację 	0–15
Poprawność rzeczowa	<p>Oceniając pracę pod względem poprawności rzeczowej, bierze się pod uwagę liczbę błędów rzeczowych:</p> <ul style="list-style-type: none"> – 4 pkt – brak błędów rzeczowych – 2 pkt – nie więcej niż 1 błąd rzeczowy – 0 pkt – błędy rzeczowe <p>Błąd kardynalny to błąd wskazujący na nieznaną treść tekstu kultury oraz kontekstów, do których odwołuje się zdający.</p>	0–4
Zamysł kompozycyjny	<p>Oceniając pracę pod względem zamysłu kompozycyjnego, bierze się pod uwagę:</p> <ul style="list-style-type: none"> – funkcjonalność segmentacji – czy zostały wyodrębnione w tekście (językowo i graficznie) części pracy oraz akapity, – uporządkowanie tekstu – czy wyodrębnione części i akapity zostały logicznie uporządkowane. <ul style="list-style-type: none"> – 6 pkt – kompozycja funkcjonalna – 3 pkt – zaburzenia funkcjonalności kompozycji – 0 pkt – brak zamysłu kompozycyjnego 	0–6
Spójność lokalna	<p>Oceniając pracę pod względem spójności lokalnej, bierze się pod uwagę zgodność logiczną i gramatyczną między sąsiadującymi zdaniami w akapitach.</p> <ul style="list-style-type: none"> – 2 pkt – pełna spójność wypowiedzi lub nieznaczne zaburzenia spójności – 1 pkt – znaczne zaburzenia spójności – 0 pkt – wypowiedź niespójna 	0–2
Styl tekstu	<p>Oceniając pracę pod względem stylu tekstu, bierze się pod uwagę jego stosowność, zachowanie zasady decorum.</p> <ul style="list-style-type: none"> – 4 pkt – styl stosowny – 2 pkt – styl częściowo stosowny – 0 pkt – styl niestosowny 	0–4

Język polski. Poziom podstawowy
Próbna Matura z OPERONEM i Wirtualną Polską

Kryteria oceny interpretacji utworu poetyckiego	Zasady przyznawania punktów	Liczba punktów
Poprawność językowa	Oceniając pracę pod względem poprawności językowej, bierze się pod uwagę liczbę i wagę błędów składniowych, leksykalnych, słowotwórczych, frazeologicznych, fleksyjnych i stylistycznych. – 6 pkt – brak błędów lub nieliczne błędy nierażące – 3 pkt – liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące – 0 pkt – liczne błędy rażące	0–6
Poprawność zapisu	Oceniając pracę pod względem poprawności zapisu, bierze się pod uwagę liczbę oraz wagę błędów ortograficznych i interpunkcyjnych. – 4 pkt – zapis w pełni poprawny lub nieliczne błędy nierażące – 2 pkt – liczne błędy nierażące lub nieliczne błędy rażące – 0 pkt – liczne błędy rażące	0–4
<p>Niezależnie od stopnia realizacji poszczególnych podkryteriów zdający:</p> <ul style="list-style-type: none"> – otrzymuje 0 punktów w pozostałych kategoriach, jeżeli przyznano 0 punktów w kategorii koncepcja interpretacyjna, – nie otrzymuje punktów w pozostałych kategoriach, jeżeli otrzymał 3 punkty w kategorii koncepcja interpretacyjna, a 0 punktów za uzasadnienie tezy interpretacyjnej, – otrzymuje punkty tylko w kategoriach: koncepcja interpretacyjna, uzasadnienie tezy interpretacyjnej i poprawność rzeczowa, jeśli praca składa się z mniej niż 250 słów. <p>Praca zostaje zdyskwalifikowana w przypadku pojawienia się błędu kardynalnego.</p>		

Kup *vaдемecum* i testy
sklep.operon.pl/matura

TWÓJ KOD DOSTĘPU

E 1 D 7 5 1 F 1 9

Wybierz

Zdecydowanie
NAJLEPSZY SERWIS DLA
MATURZYSTÓW
WWW.GIELDAMATURALNA.PL

DLA CIEBIE:

- WIĘCEJ ZADAŃ
- PEŁEN DOSTĘP do całego serwisu przez 2 tygodnie*!

- 1 Zaloguj się na gieldamaturalna.pl
- 2 Wpisz swój kod
- 3 Odblokuj dostęp do bazy tysięcy zadań i arkuszy
- 4 Przygotuj się do matury z nami!

Najlepsze zakupy
przed egzaminem!

BEZPŁATNA
DOSTAWA

-15% SUPER
RABAT

TESTY, VADEMECUM
I PAKIETY 2018

* Kod umożliwia dostęp do wszystkich materiałów zawartych w serwisie gieldamaturalna.pl przez 14 dni od daty aktywacji (pierwsze użycie kodu). Kod należy aktywować do dnia 31.12.2017 r.